

Ruimtelijke reserveringen (Bijlage)

J. Haan/S. van den Heuvel

Hamerstuk

Gevraagd besluit

De CWK wordt gevraagd positief te adviseren over de voorgenomen afspraken over ruimtelijke reserveringen in het Bestuurlijk Overleg Water + VRO op 11 december.

De CWK geeft hiermee mandaat aan de waterschapsafvaardiging in het BO Water, indien de botsproeven geen indicatie geven voor wijzigingen, en onder voorwaarde dat gemeenten en provincies ermee in stemmen dat de reserveringen van waterschappen doorwerken in hun instrumenten voor ruimtelijke ordening.

De kern van het advies

DGWB trekt een traject om meer uniformering aan te brengen in de ruimtelijke reserveringen van waterschappen voor toekomstige dijkversterkingen in het kader van Water en Bodem Sturend. Provincies en gemeenten doen mee voor de borging in het ruimtelijk domein.

Voorgenomen bestuurlijke afspraken

De voorgenomen afspraken in het Beslisdocument betreffen:

- A.1. De actualisatie van de profielen van vrije ruimte vindt plaats vanuit de bestaande verdeling van rollen en verantwoordelijkheden.
- A.2. Waterschappen en Rijkswaterstaat actualiseren het profiel van vrije ruimte in samenwerking met provincies en gemeenten.
- A.3. Provincies en gemeenten geven het geactualiseerde profiel van vrije ruimte een plek in hun omgevingsbeleid.
- B.1. Rijkswaterstaat en de waterschappen houden de profielen van vrije ruimte actueel als onderdeel van hun zorgplicht voor noodzakelijk preventief beheer en onderhoud van primaire keringen.
- B.2. Waterschappen, Rijkswaterstaat, provincies en gemeenten actualiseren de profielen van vrije ruimte voor 31 december 2029 op basis van de in het Beslisdocument gemaakte afspraken.
- C.1. Het Rijk, de waterschappen, provincies en gemeenten hanteren dezelfde definitie voor het profiel van vrije ruimte in hun beleid, regelgeving en communicatie.
- C.2. De profielen van vrije ruimte worden bepaald op basis van nationale uitgangspunten ter bepaling van hydraulische randvoorwaarden. We kijken 100 (rivieren) tot 200 (kust) jaar vooruit, met het hoge uitstootscenario volgens KNMI'23 en uitgaande van huidig beleid (bestaande normen, stormvloedkeringen, afvoerverdeling e.d.).
- C.3. Waterschappen en Rijkswaterstaat bepalen het benodigde ruimtebeslag met behulp van het vigerende ontwerpinstrumentarium en rekening houdend met lokale omstandigheden.
- D.1. Waterschappen en Rijkswaterstaat bepalen welke nieuwe activiteiten of wijzingen van bestaande activiteiten onder welke voorwaarden kunnen plaatsvinden in een profiel van vrije ruimte. De lijn in de landelijke afspraken is:
 - o in beginsel wel toestaan: natuur-/recreatieactiviteiten (geen bouwwerken), bouwwerken met korte afschrijvingstermijn (<20 jaar), makkelijk verplaatsbare activiteiten
 - o in beginsel niet toestaan: woningbouw, vitale en kwetsbare functies
- D.2. De waterschappen en Rijkswaterstaat bepalen een nieuwe begrenzing van het profiel van vrije ruimte onafhankelijk van de bestaande activiteiten of lopende ontwikkelingen in dat gebied.

D.3. Provincies en gemeenten sorteren in de omgevingsvisie, omgevingsverordening en omgevingsplannen voor op de actualisatie van de profielen van vrije ruimte.

Daarnaast willen de waterschappen dat in de implementatiefase onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden hoe om te gaan met de bestaande situatie en de financiële consequenties voor waterschappen daarin te beperken.

Botsproeven

De waterschappen hebben zorgen over de robuustheid van de uitgangspunten in het beslisdocument. Kun je met deze uitgangspunten het profiel van vrije ruimte voldoende lang in stand houden, of ben je elke 10-12 jaar het profiel uit aan het breiden?

De themagroep Beleid en Lange termijn stelt voor op 4 uiteenlopende locaties botsproeven te doen hoe de uitgangspunten uitwerken op berekende profielen van vrije ruimte (moeten we niet teveel ruimte teruggeven) en op de doorwerking in ruimtelijke ordening.

Het streven is die botsproeven zo te plannen dat besluitvorming in het BO Water + VRO op 11 december haalbaar blijft. Voorwaarde is dat de botsproeven wel degelijk uitgevoerd kunnen worden.

Argumenten

1. De afspraken zijn een uitwerking van de bespreking in het Bestuurlijk Platform Waterveiligheid

Op 27 juni 2024 hebben provincies, gemeenten en waterschappen bestuurlijke dilemma's besproken rondom de ruimtelijke reserveringen. De uitkomsten zijn toegelicht in de CWK van 5 juli 2024, waarna de CWK met die lijn heeft ingestemd.

2. Nu is het besluit bestuurlijk relevant.

In de CWK van 5 juli 2024 heeft beeld- en oordeelsvorming plaatsgevonden. In de CWK van 4 oktober is besluitvorming voorzien. Het stuk dat naar het BO Water + VRO gaat (100% versie) wordt eind november per mail gedeeld met de CWK leden. Dat leidt ertoe dat besluiten niet dubbel worden genomen in de CWK en de agenda beperkt wordt gehouden.

4. Voor zoveel mogelijk uniformiteit is het belangrijk dat de afspraken voldoende robuust zijn.

Als de landelijke minimumafspraken op teveel plekken onvoldoende robuustheid lijken te geven, hebben de waterschappen de mogelijkheid om individueel de profielen van vrije ruimte breder maken dan de minimum afspraken. Dat kan lastig uit te leggen zijn aan andere overheden en initiatiefnemers.

5. Het streven is om de bestuurlijke afspraken in één keer goed te maken.

Dat streven in het Beleidsplatform Waterveiligheid door alle partners uitgesproken.

Bestuurlijke aandachtspunten

1. De bestuurlijke afspraken zijn intenties.

De afspraken zijn niet juridisch bindend. Monitoring en knelpunten kunnen besproken worden in het Beleidsplatform Waterveiligheid of indien nodig het BO Water + VRO.

2. Uitstel van bestuurlijke besluitvorming kan het draagvlak bij de andere overheden onder druk zetten.

Daarom wordt de planning van DGWB gevolgd voor zover het kan. Dit aandachtspunt is een zorg van DGWB.

Besproken in

Waterschappen zijn benaderd om deel te nemen aan drie expertsessies. De eerste twee sessies gingen over de randvoorwaarden en ruimtebeslag. De derde sessie ging over wat er wel en niet mogelijk is in het profiel van vrije ruimte.

DGWB en het adviesbureau werken nauw samen met een kernteam met RWS, gemeenten, provincies en waterschappen. Producten worden getoetst in de begeleidingsgroep met dezelfde organisaties.

De grootste dilemma's zijn besproken in het Bestuurlijk Platform Waterveiligheid op 27 juni 2024 met namens waterschappen J. Haan en P. Ouwendijk. Dit is toegelicht in de CWK van 5 juli 2024, waarna de CWK instemde met de besproken richting.

De themagroep Beleid en Lange termijn heeft de 50% versie van het beslisdocument en 3 handreikingen besproken op 26 augustus 2024. De themagroep concludeert dat eerdere opmerkingen goed verwerkt zijn, maar dat er wel nog zorgen zijn, nl:

- a) de doorwerking van de ruimtelijke reserveringen in de ruimtelijke instrumenten en plannen van provincies en gemeenten. Het staat nu te vrijblijvend opgeschreven. Als waterschappen niet goed kunnen vertrouwen op de doorwerking in RO, zullen de regels waarschijnlijk strenger worden dan wanneer de waterschappen erop kunnen vertrouwen dat hun wensen en eisen tijdig worden meegenomen. Bovendien heeft een doorwerking op de financiële lasten (planschade en nadeelcompensatie), in welke verordening de beperkingen worden vastgelegd.
- b) Hoe om te gaan met de bestaande situatie, nadeelcompensatie en planschade. En hoe ga je om met wijzigingen in de bestaande situatie als je je profiel van vrije ruimte nog niet geüpdatet hebt voor 2030. Inzet is onderzoek in de implementatiefase met dezelfde betrokken partijen als nu in het kernteam.
- c) Elke 12 jaar moet een waterschap toetsen of het profiel van vrije ruimte nog voldoet, dat hoeft niet per se tot actualisatie te leiden. Zo is het nu ook opgenomen in de 50% versie.
- d) Laat het vrij aan de waterschappen om te bepalen of ze de regels wat er wel en niet mag in het profiel van vrije ruimte al dan niet opnemen in de verordening. Dat is de inzet voor het beslisdocument en de bijlagen. Tegelijkertijd kijkt de Unie of er een groep verordeningsspecialisten is die zich hierover kunnen buigen.

De schriftelijke ronde van de WWK levert op:

- Een deel van de WWK is het eens met agendering als hamerstuk, een deel wil liever bespreekstuk.
- Zorg zit in het hoge tempo van dit traject in relatie tot de kwaliteit en zorgvuldigheid. Dit is voor de waterschappen een belangrijk traject, onderdeel van Water en Bodem sturend en leidt tot aanpassing van onze PVVR's. Belangrijk dus om kwaliteit boven snelheid te zetten. De botsproeven zijn een belangrijke stap voor de waterschappen en de planning moet hier voldoende ruimte voor bieden, ook als dat tot aanpassingen leidt.
- De botsproeven moeten inzicht geven in hoe robuust de uitgangspunten zijn, i.r.t. klimaatverandering, beleidswijzigingen en de aannames die gedaan zijn in het kennisprogramma zeespiegelstijging, en hoe vaak er in de steekproef sprake is van een grotere pvvr nu dan uit deze uitgangspunten blijkt.
- Het is allemaal nog wel erg vrijblijvend en procesmatig, dat is onvoldoende SMART voor de praktijk van (bijvoorbeeld) vergunningverleners en handhavers, zij hebben heldere beleidskaders nodig. Terwijl de tijd nu rijp is om stappen te zetten, en in ieder geval aan te geven hoe we binnen afzienbare tijd tot concretere afspraken over uitgangspunten komen.
- De waterkeringbeheerder moet een doorslaggevende rol hebben bij het bepalen van het profiel van vrije ruimte (niet samen met gemeenten en provincies komen tot...). Achterliggende gedachte

hierbij is dat de keringbeheerder zit met de kosten van te weinig ruimte, terwijl de andere overheden (lees vooral gemeenten) financieel voordeel hebben bij ontwikkelingsruimte.

Vervolg/Communicatie

16.9 einde commentaarronde 80% versie

1.10 oplevering 100% versie beslisdocument en handreikingen voor bestuurlijke bespreking

4.10 CWK – advisering over bestuurlijke elementen, in te brengen als commentaar in ronde bestuurlijke bespreking

Eind nov delen beslisdocument en handreikingen die voorliggen in BO Water+ VRO met CWK leden

11.12 BO Water + VRO, vaststelling van het beslisdocument en handreikingen

2025 e.v. implementatie

De 80% versie en 100% versie van het beslisdocument en bijlagen worden via de themagroep Beleid en Lange termijn gedeeld met alle waterschappen voor commentaren.